

ความตั้งใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาระดับอาชีวศึกษา:
กรณีศึกษาโรงเรียนอาชีวศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

INTENTION OF POLITICAL PARTICIPATION: A CASE STUDY OF
STUDENTS IN VOCATIONAL SCHOOLS IN MUANG DISTRICT,
CHIANG MAI PROVINCE

นายศักดิ์ระพี วัฒนปริญญา

ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการพัฒนา
มหาวิทยาลัยแม่โจ้

พ.ศ. 2544

ความตั้งใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาระดับอาชีวศึกษา:
กรณีศึกษาโรงเรียนอาชีวศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

INTENTION OF POLITICAL PARTICIPATION: A CASE STUDY OF
STUDENTS IN VOCATIONAL SCHOOLS IN MUAGN DISTRICT,
CHIANG MAI PROVINCE

นายศักดิ์ระพี วัฒนปริญญา

ปัญหาพิเศษนี้เป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการพัฒนา

พ.ศ. 2544

ลิขสิทธิ์ของโครงการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้

บทคัดย่อ

บทคัดย่อปัญหาพิเศษ เสนอต่อโครงการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์แห่งปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการพัฒนา

ความตั้งใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาระดับอาชีวศึกษา:

กรณีศึกษาโรงเรียนอาชีวศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

โดย

นายศักดิ์ระพี วัฒนปริญญา

ตุลาคม 2544

ประธานกรรมการที่ปรึกษา: อาจารย์ ดร.เฉลิมชัย ปัญญาดี

ภาควิชา/คณะ

ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร คณะธุรกิจการเกษตร

การวิจัยเรื่อง ความตั้งใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาระดับอาชีวศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความตั้งใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองทางการเมืองของนักศึกษาระดับอาชีวศึกษาที่มีอายุ 18 ปี ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาระดับอาชีวศึกษา ที่มีอายุ 18 ปี ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 3) เพื่อระบุถึงสภาพปัญหาและแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาระดับอาชีวศึกษาที่มีอายุ 18 ปี ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ให้ข้อมูลจากการสุ่มตัวอย่างจำนวน 204 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม โดยแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบความตรงตามเนื้อหาและความเที่ยง มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา 0.94 ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่วันที่เดือนพฤศจิกายนถึงเดือนธันวาคม 2543 และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Sciences : SPSS/PC⁺) ค่าสถิติที่ใช้ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

ผลการวิจัยพบว่านักศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีรายได้เฉลี่ยเดือนละ 1,884 บาท ทั้งหมดมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ โดยส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับครอบครัวซึ่งผู้ปกครองของนักศึกษาส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร มีรายได้เฉลี่ยเดือนละ 14,659.31 บาท

นักศึกษาส่วนใหญ่ (ร้อยละ 75) มีความตั้งใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับปานกลาง อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่านักศึกษาความตั้งใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากที่สุดในประเด็นของการที่จะร่วมลงชื่อถอดถอนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรออกจากตำแหน่งหากพบว่าการบริหารงานไม่โปร่งใส และมีความตั้งใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยที่สุดคือไม่ต้องการที่จะเป็นนักการเมืองในอนาคต

ผลการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติคือ เจตคติต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ($r = 0.21$; $p < 0.01$) การคาดหวังอรรถประโยชน์ที่จะได้รับจากการมีส่วนร่วมทางการเมือง ($r = 0.27$; $p < 0.01$) และการคล้อยตามกลุ่มในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ($r = 0.16$; $p < 0.05$)

ปัญหาที่ทำให้ไม่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นพบว่านักศึกษาส่วนใหญ่ไม่มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรม โดยแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาเพื่อให้เกิดการปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบังเกิดผลต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแท้จริงนั้นการประชาสัมพันธ์ถือเป็นปัจจัยที่สำคัญที่นักศึกษาให้ความสำคัญอย่างมาก

ABSTRACT

Abstract of special problem submitted to the Graduate School Project of Maejo University in partial fulfillment of the requirements for the degree of Master of Arts in Development Administration

**INTENTION OF POLITICAL PARTICIPATION: A CASE STUDY OF
STUDENTS IN VOCATIONAL SCHOOLS IN MUANG DISTRICT,
CHIANG MAI PROVINCE**

By

SAKRAPEE WATTANAPARINYA

OCTOBER 2001

Chairman : Dr. Chalermchai Panyadee

Department/Faculty : Department of Agricultural Extension, Faculty of Agricultural
Business

The objectives of this research were to examine 1) intention of political participation of vocational students in Chiang Mai ; 2) factors related to their intention of political participation ; 3) their political participation problems and ways to solve their problems. The respondents were 204 samples of students in vocational schools in Chiang Mai. A questionnaire was used as the data collecting tool after it had been pre-tested for reliability and content validity. The alpha coefficient value of reliability was 0.94. The data was collected from November to December of the year 2000, processed and analyzed by the SPSS/PC⁺. The statistics used were percentage, arithmetic means, standard deviation and coefficient correlation.

It was found that most of the respondents were male with an average income of 1,884 baht and lived in Chiang Mai with their parents, most of whom were farmers with an average family income of 14,659.31 baht/month.

Most of the respondents were found to have a moderate level of overall political participation. Their intention was at a highest level in the aspect of impeachment of a Member of

Parliament in case of nontransparent administration, and a lowest level in being a politician in the future.

The factors significantly correlated with the respondents' intention of political participation were attitudes towards political participation ($r = 0.21$; $p < 0.01$), expectation of benefits from political participation ($r = 0.27$; $p < 0.01$) and group influence on political participation ($r = 0.16$; $p < 0.05$).

The respondents' most important problem in political participation was the lack of time. To encourage the students to participate better in politics, more political communication should be conducted through public relations.

กิตติกรรมประกาศ

ปัญหาพิเศษฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจากท่านอาจารย์ ดร.เฉลิมชัย ปัญญาดี ประธานกรรมการที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.นำชัย ทนุผล อาจารย์ทรงศักดิ์ ภู่น้อย กรรมการที่ปรึกษา ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำอย่างดียิ่งและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ตั้งแต่เริ่มดำเนินการจนปัญหาพิเศษนี้สำเร็จโดยสมบูรณ์ คณาจารย์สาขาวิชาบริหารการพัฒนาทุกท่านที่ได้ประสิทธิประสาทวิชาความรู้จนเกิดสติปัญญา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พงษ์เทพ พุกกุล ที่กรุณาตรวจทานบทคัดย่อภาษาอังกฤษ รวมถึงสถาบันพระปกเกล้าที่เล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหาพิเศษฉบับนี้ ที่ได้กรุณาสนับสนุนเงินทุนในการทำวิจัย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

เบื้องหลังแห่งความสำเร็จนี้ได้รับแรงสนับสนุนและได้รับกำลังใจอย่างดีเสมอมาจากคุณแม่ทองน้ำใส วัฒนปริญา และ ครอบครัววัฒนปริญา ทุกคน ขอขอบพระคุณ แม่ นวล น้ายิ่ง และ ชัชวาล ชัยขาว ที่ให้ที่พักพิงตลอดระยะเวลา 2 ปีที่ผ่านมา ขอขอบพระคุณสำหรับกำลังใจ ความรัก ความเมตตา ความปรารถนาดีที่พี่ๆ เพื่อนๆ สาขาวิชาบริหารการพัฒนา รุ่น 1 (MADA 1) ทุกคนที่มอบให้

สุดท้ายขออุทิศคุณงามความดีอันบังเกิดจากงานวิจัยนี้ แต่คุณพ่อมานพ วัฒนปริญา คุณตาสว่าง คุณยายทองคำ รอดสวัสดิ์ คุณย่าเซงฮวย วัฒนปริญา ด้วยเทอญ

นายศักดิ์ระพี วัฒนปริญา

ตุลาคม 2544

สารบัญเรื่อง

	หน้า
บทคัดย่อ	(3)
ABSTRACT	(5)
กิตติกรรมประกาศ	(7)
สารบัญเรื่อง	(8)
สารบัญตาราง	(11)
สารบัญภาพ	(13)
บทที่ 1 บทนำ	1
ปัญหาการวิจัย	2
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
ขอบเขตและข้อจำกัดของการวิจัย	5
นิยามศัพท์	7
บทที่ 2 การตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง	8
การพัฒนาและการปฏิรูปการเมืองไทย	8
ความหมายของประชาธิปไตย	11
แนวทางการพัฒนาประชาธิปไตยสำหรับอนาคต อุปสรรคและปัญหา	16
ความหมายของการเมืองและการเสริมสร้างวัฒนธรรมการเมืองไทย	20
คุณสมบัติของผู้นำและนักการเมือง	25
แนวคิดและทฤษฎีการแลกเปลี่ยน	29
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์	30
แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทย	34
แนวคิดและทฤษฎีความสำนึกเชิงเหตุผล	38
แนวคิดและทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล	42
ตัวกำหนดความตั้งใจที่จะปฏิบัติหรือกระทำพฤติกรรม	42

สารบัญเรื่อง (ต่อ)

	หน้า
แนวคิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง	49
ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง	50
ลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมือง	54
รูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมือง	56
ภาคสรุป	63
กรอบแนวคิดในการวิจัย	64
สมมติฐานการวิจัย	66
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	67
สถานที่ดำเนินการวิจัย	67
ผู้ให้ข้อมูล	68
ตัวแปรและการวัดตัวแปร	70
เครื่องมือในการวิจัย	74
การทดสอบเครื่องมือ	74
วิธีการรวบรวมข้อมูล	75
การวิเคราะห์ข้อมูล	76
บทที่ 4 ผลการวิจัยและวิจารณ์	77
ตอนที่ 1 ผลการศึกษาลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคมของนักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่	78
ตอนที่ 2 ผลการศึกษาความตั้งใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่	88
ตอนที่ 3 ผลการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจในการมีส่วนร่วมทาง การเมืองของนักศึกษาระดับอาชีวศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่	93
ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาและแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ทางการเมืองของนักศึกษาระดับอาชีวศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่	112

สารบัญเรื่อง (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ	115
สรุปผลการวิจัย	115
ข้อเสนอแนะ	117
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	119
บรรณานุกรม	121
ภาคผนวก	131
ภาคผนวก ก. แบบสอบถาม	132
ภาคผนวก ข. ประวัติผู้วิจัย	143

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 จำนวนประชากรที่ศึกษา	68
2 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา	69
3 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาระดับอาชีวศึกษา จำแนกตาม ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม	80
4 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาระดับอาชีวศึกษา จำแนกตาม การรับรู้ข่าวสารจากสื่อ	83
5 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาระดับอาชีวศึกษา จำแนกตาม พฤติกรรมการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง	85
6 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาระดับอาชีวศึกษา จำแนกตาม สาเหตุการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	87
7 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาระดับอาชีวศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามความตั้งใจในการมีส่วนร่วมทางการเมือง	89
8 สรุปจำนวนและร้อยละของนักศึกษาระดับอาชีวศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามความตั้งใจในการมีส่วนร่วมทางการเมือง	92
9 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาระดับอาชีวศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามเจตคติต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง	96
10 สรุปจำนวนและร้อยละของนักศึกษาระดับอาชีวศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามเจตคติต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง	98
11 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาระดับอาชีวศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัด เชียงใหม่ จำแนกตามการคล้อยตามกลุ่มในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง	101
12 สรุปจำนวนและร้อยละของนักศึกษาระดับอาชีวศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัด เชียงใหม่ จำแนกตามการคล้อยตามกลุ่มในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง	103
13 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาระดับอาชีวศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัด เชียงใหม่ จำแนกตามการคาดหวังบรรณประโยชน์ที่จะได้รับจาก การมีส่วนร่วมทางการเมือง	106

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
14	สรุปจำนวนและร้อยละของนักศึกษาระดับอาชีวศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามการคาดหวังอัตราประโยชน์ที่จะได้รับ จากการมีส่วนร่วมทางการเมือง	108
15	แสดงผลวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับ ความตั้งใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาระดับอาชีวศึกษา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่	110
16	จำนวนและร้อยละของนักศึกษาระดับอาชีวศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้ไม่สามารถ เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง	113

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	โครงสร้างระบบอุปถัมภ์แบบกลุ่ม	33
2	โครงสร้างระบบอุปถัมภ์แบบปิรามิด	33
3	พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงอันเกิดจากความสำนึกของผู้ใช้สิทธิ	39
4	แบบจำลองแสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับความตั้งใจในการกระทำ	47
5	ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ นักศึกษาระดับอาชีวศึกษา	65